provincie limburg

Provinciale Staten

Clustercode		**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00618708	**Maastricht**	20 februari 2024
Bijlage(n)		**Verzonden**	21 februari 2024

Onderwerp
Statenvoorstel ‘Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied’

Geachte Staten,

Hierbij bieden wij u het statenvoorstel ‘Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied’ aan ter bespreking in uw Statencommissie Leefomgeving van maart 2024. Op 26 januari jl. is dit beleidskader in een sonderende bespreking met uw Staten besproken. Naar aanleiding van uw inbreng hebben wij het beleidskader op onderdelen aangepast. In bijgevoegde nota van wijzigingen is een uitgebreid overzicht gegeven van doorgevoerde aanpassingen en zijn enkele gespreksthema’s toegelicht, daarnaast zijn de toezeggingen vermeld die geen betrekking hebben op tekstaanpassingen. We beschouwen toezegging 9382 inzake een aantal verduidelijkingen als afgedaan.

Landbouw als drager van de transitie
Uw Staten gaven een helder signaal dat het belang van de landbouw als drager van de transitie in het landelijk gebied meer nadruk verdient. Een signaal dat wij van harte honoreren; een blijvende rol van de landbouw is immers noodzakelijk, niet alleen vanwege haar rol als voedselproducent, maar ook als beheerder van het landschap en als verbindende kracht voor de leefbaarheid van het landelijk gebied. De opgaven in het landelijk gebied kunnen daarom niet los worden gezien van het belang van de betrokken agrarische ondernemers; oplossingsrichtingen dienen het agrarisch belang mee te wegen.

- Wij hebben de positie en rol van de landbouw en de agrarisch ondernemer een steviger plek in het beleidskader gegeven;
- Daarnaast hebben we scherper in beeld gebracht hoe de landbouwtransitie wordt ondersteund, niet alleen via dit beleidskader maar ook door de inzet van beleidsinstrumenten in andere beleidskaders;
- Wij honoreren uw verzoek om meer duidelijkheid over het toekomstperspectief van de Limburgse landbouw en voedsel(zekerheid), door deze onderwerpen een plek te geven bij de scenario-

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

analyse en strategische visieontwikkeling die in het kader van de actualisatie van de POVI zijn voorzien;
- Bij enkele concrete thema's, zoals de (planologische) bescherming van landschapselementen, hebben wij verduidelijkt hoe oplossing van het omgevingsvraagstuk hand in hand dient te gaan met adequaat perspectief voor de agrariër.

Leefbaarheid in het landelijk gebied
Wij delen uw inbreng dat er oog dient te zijn voor de leefbaarheid en veiligheid in het landelijk gebied, wanneer deze gedurende de transitie in het gedrang komen. Daarom zetten wij in op beter inzicht en (waar passend) verruiming van de mogelijkheden om vrijkomend agrarische areaal en bebouwing een nieuwe bestemming te geven. Het mes snijdt immers aan twee kanten: ondermijnende activiteiten worden voorkomen én nieuwe (economische) activiteiten dragen bij aan de leefbaarheid. We zijn voornemens uw Staten in het tweede kwartaal te informeren over de op te stellen beleidsbrief aan Limburgse gemeentebesturen over ruimtelijk perspectief voor stoppende agrariërs op basis van het huidige beleid en eventuele aanvullende mogelijkheden. Daarnaast kiezen wij in dit beleidskader voor versterking van het landschap als bijdrage aan de leefbaarheid van het landelijk gebied. De versterkte provinciale inzet voor handhaving en de inzet van de Groene Brigade – voor zover het de provinciale wettelijke taken betreft – krijgt aandacht in het beleidskader 'nieuwe energie en schone leefomgeving'. Het betreft hier specifiek onze wettelijke taak op het gebied van flora en fauna, die als het gaat om strafrechtelijke handhaving, primair gericht is op het tegengaan van stroperij door de provinciale BOA's. Als het gaat om andere criminele activiteiten en brede ondermijnende criminaliteit in het buitengebied, is dit een verantwoordelijkheid van de politie en het openbaar ministerie. Vanuit het Kader Provincie Midden in de Samenleving maakt de Commissaris van de Koning wel samen met de medeoverheden werk van het tegengaan van bestuurlijke en ambtelijke ondermijning.

Programmatische aanpak: inhoudelijk, ruimtelijk en financieel
Uw Staten heeft gevraagd om meer inzicht in de (financiële) instrumenten die ter beschikking staan om de transitie in het landelijk gebied te ondersteunen, alsmede in uw betrokkenheid bij de aanpak van de transitie. Het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) en de herziening van de provinciale Omgevingsvisie (POVI) zijn twee trajecten waarlangs wij – in nauwe onderlinge afstemming - de transitie van het landelijk gebied vormgeven, ieder vanuit hun eigen functie. Bij beide trajecten worden uw Staten vanzelfsprekend uitgebreid betrokken, sonderend bij het LPLG en besluitvormend bij de POVI. Wij zullen u in het eerste kwartaal dit jaar informeren over de aanpak en planning van de actualisatie van de POVI en de Omgevingsverordening. Ook het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) is van grote betekenis voor de ontwikkeling van het landelijk (en bebouwd) gebied in Limburg; uw Staten worden hierover periodiek geïnformeerd via de Regeling grote projecten. Een aanvullend instrument is het grond- en vastgoedbeleid dat in 2024 nader wordt uitgewerkt en separaat voorgelegd aan Uw Staten. Tegelijkertijd zijn er de afgelopen periode ook reeds belangrijke stappen gezet met onze Plattelandscoalitie, de intensieve gesprekken met de rijksoverheid en de uitvoering van diverse regelingen, maar zeker ook de eigen provinciale taken waar we actief invulling aan geven. De middelen voor natuurbeheer zijn structureel opgenomen in onze begroting, de specifieke uitkeringen van de rijksoverheid (zogeheten 'SPUK's') worden benut, en ook zijn er in het coalitieakkoord financiële afspraken gemaakt voor landschapsbeheer. Daarnaast zullen wij u:

- op 22 maart een informerende sessie organiseren over de financiering en uitvoering van het LPLG en de beleidsruimte van de Provincie bij de benutting van deze middelen. We zullen daarbij ook ingaan op het aspect dierenwelzijn. Overigens wijzen we erop dat in het economisch beleidskader innovaties op het gebied van dierenwelzijn expliciet zijn benoemd als bestedingsdoel bij aanspraken op het Blijversbudget en dat het Nationaal Strategisch Plan subsidiemogelijkheden biedt voor versterking van dierenwelzijn;
- bij de Voorjaarsnota 2024 een voorstel doen over aanvullende intensiveringsmiddelen voor het kader 'Perspectief voor het landelijk gebied' ter hoogte van € 2 mln. Beoogd voor de uitvoering van het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied, voor initiatieven op het gebied van natuur en landschap die het bereiken van de in het beleidskader gestelde doelen passend ondersteunen. En daarmee ook een bijdrage leveren aan de doelen die zijn gesteld in het LPLG, met name in de ondersteuning van initiatieven die niet op een andere wijze worden gefinancierd. GS zien de noodzaak hiertoe. Wij voelen ons tegelijkertijd verantwoordelijk voor de financiële kaderstelling uit het coalitieakkoord zoals overgenomen in de begroting. Voor de dekking van de 2,0 mln. zullen wij een aanvullend voorstel aan Provinciale Staten doen bij de Voorjaarsnota 2024;
- Tot slot willen we u wijzen op het overzicht dat in het beleidskader (in tabel 7.4) is gegeven over beschikbare en beoogde financiële middelen die de transitie van het landelijk gebied ten dienste staan. Het overzicht maakt inzichtelijk hoezeer het beschikbaar komen van voldoende rijksmiddelen bepalend is voor het bereiken van Limburgse doelen. Maar het toont ook aan dat er middelen beschikbaar zijn om nu al daadkrachtig door te pakken in de uitvoering. We zijn tot het uiterste gemotiveerd om met de beschikbare middelen en samen met belanghebbenden in de regio verder te bouwen aan de transitie van het landelijk gebied.

Het voorliggende statenvoorstel betreft een uitwerking van het coalitieakkoord *Elke Limburger telt!* Zoals besproken in uw Agendacommissie zullen de beleidskaders na de eerdere sonderende bespreking nu worden aangeboden voor een *oordeelsvormende* bespreking in de Statencommissies van maart 2024. Indien uw Staten de voorstellen besluitrijp achten zullen deze vervolgens besluitvormend in de Provinciale Statenvergadering aan u voorgelegd worden.

Voor de externe verspreiding zal ook een aantal fysieke exemplaren worden gedrukt. Wij gebruiken daarvoor CO_2-neutraal papier van landbouwafval geproduceerd door PaperWise uit Weert.

Wij kijken uit naar de bespreking met uw Staten in de Statencommissie Leefomgeving in maart 2024.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

provincie limburg

Statenvoorstel – 1 minuut
versie No: G-24-014

Voor invulinstructie klik hier

1 Onderwerp

Statenvoorstel beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied

2 Inleiding/aanleiding inclusief beoogd resultaat

Het beleidskader 'Perspectief voor het Landelijk Gebied' is één van de acht beleidskaders die uitwerking geven aan het coalitieakkoord 'Elke Limburg telt!' Het beleidskader geeft richting en samenhang aan de uitvoering van diverse bestaande sectorale beleidsprogramma's, de programma's Limburg Programma landelijk Gebied en Waterveiligheid en ruimte Limburg (WRL) en de wijze waarop hiermee invulling wordt gegeven aan wettelijk een autonome taken. De ambities voor het landelijk gebied zijn geconcretiseerd naar doelen, actielijnen en inzet van financiële middelen voor deze coalitieperiode. Ook is beschreven op welke wijze de extra investeringen in het Coalitieakkoord voor water en bodem en (structureel) voor landschapsbeheer worden ingevuld. Het kader geeft verder richting aan structurerende keuzes voor de gebiedsgerichte aanpak, met name ten aanzien van de gewenste stapeling van doelen, waardoor het ruimtebeslag van de transitieopgave kan worden beperkt. Tevens is beschreven hoe de voortgang in de uitvoering van het beleidskader zal worden gevolgd.

3 Bevoegdheid

Het vaststellen van de kaders voor het provinciale beleid is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

4 Voorstel aan Provinciale Staten

Instemmen met het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied.

5 Argumenten / toets duurzaamheidparagraaf

Bij de invulling van dit beleidskader is onder meer overwogen dat voor de transitie van het landelijk gebied kan worden voortgebouwd op bestaande beleidsprogramma's en programma's LPLG en WRL. Niet alles wordt opnieuw ter discussie gesteld, wat voortgang in de beleidsuitvoering ondersteunt. De inzet van diverse beleidsinstrumenten, in onderlinge samenhang en in relatie tot de bereiken beleidsdoelen, is in beeld gebracht en de prioriteitsstelling en invulling ervan krijgen kleuring vanuit de keuzes uit het coalitieakkoord.
In de positionering ten opzichte van het rijk is nadrukkelijk positie gekozen, door niet in te zetten op het binnenhalen van (zoveel mogelijk) taken en verantwoordelijkheden, maar in plaats daarvan met het rijk scherp het gesprek aan te gaan over welke verantwoordelijkheden passend zijn om in het regionale proces een plek te geven en welke randvoorwaarden (instrumenten, middelen) daarbij passen. Daarmee worden randvoorwaarden gecreëerd die de gewenste transitie van het landelijk gebied, van onderop en met doelbereik, positief beïnvloeden.

6 Risico's

Elk kader heeft ook een hoofdstuk 'Organisatie van de uitvoering'. Het betreft hier ook deels een generieke passage, en deels een specifiek-inhoudelijke inkleuring per kader. De kracht van een kader is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Vanuit die wetenschap zijn wij als Provincie altijd

onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke partners en collega-overheden. De slagkracht staat de komende jaren onder druk vanwege een grote arbeidsmarktkrapte die naar verwachting alleen maar zal toenemen. Of het nou gaat om de vakmensen in de energietransitie en maakindustrie, de ecologen of planologen in het ruimtelijk en landelijk domein, of de handen aan het bed, de vrijwilligers bij de voetbalclub of muziekvereniging – ambities realiseer je met de slagkracht van mensen. Verderop in dit statenvoorstel wordt hier nog nader op ingegaan.

provincie limburg

Statenvoorstel
No: G-24-014

1. Onderwerp

Statenvoorstel beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied

2. Inleiding/aanleiding inclusief beoogd resultaat

Het beleidskader 'Perspectief voor het Landelijk Gebied' is één van de acht beleidskaders die uitwerking geven aan het coalitieakkoord 'Elke Limburg telt!' Het beleidskader geeft richting en samenhang aan de uitvoering van diverse bestaande sectorale beleidsprogramma's, de programma's Limburg Programma landelijk Gebied en Waterveiligheid en ruimte Limburg (WRL) en de wijze waarop hiermee invulling wordt gegeven aan wettelijk een autonome taken. De ambities voor het landelijk gebied zijn geconcretiseerd naar doelen, actielijnen en inzet van financiële middelen voor deze coalitieperiode. Ook is beschreven op welke wijze de extra investeringen in het Coalitieakkoord voor water en bodem en (structureel) voor landschapsbeheer worden ingevuld. Het kader geeft verder richting aan structurerende keuzes voor de gebiedsgerichte aanpak, met name ten aanzien van de gewenste stapeling van doelen, waardoor het ruimtebeslag van de transitieopgave kan worden beperkt. Tevens is beschreven hoe de voortgang in de uitvoering van het beleidskader zal worden gevolgd.

3. Bevoegdheid

Het vaststellen van de kaders voor het provinciale beleid is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

4. Voorstel aan Provinciale Staten

Instemmen met het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied.

5. Risico's

<u>Organisatie van de uitvoering (slagkracht)</u>

Elk kader heeft ook een hoofdstuk 'Organisatie van de uitvoering'. Het betreft hier ook deels een generieke passage, en deels een specifiek-inhoudelijke inkleuring per kader. De kracht van een kader is zo sterk of zo zwak als haar uitvoering. Vanuit die wetenschap zijn wij als Provincie altijd onderdeel van een groter geheel van maatschappelijke partners en collega-overheden. De slagkracht staat de komende jaren onder druk vanwege een grote arbeidsmarktkrapte die naar verwachting alleen maar zal toenemen. Of het nou gaat om de vakmensen in de energietransitie en maakindustrie, de ecologen of planologen in het ruimtelijk en landelijk domein, of de handen aan het bed, de vrijwilligers bij de voetbalclub of muziekvereniging – ambities realiseer je met de slagkracht van mensen.

Naast de arbeidsmarktkrapte is de rijksoverheid een belangrijke speler in het realiseren van de gestelde ambities in de kaders. Enerzijds vanuit wet- en regelgeving, anderzijds vanuit de financiële randvoorwaarden voor de grote opgaven van Nederland. En misschien nog wel belangrijker: de nieuwe politiek-bestuurlijke koers die uit de kabinetsformatie volgt. Alhoewel een aantal zaken weliswaar niet controversieel zijn verklaard, zullen hier nog Kamermeerderheden voor gevonden moeten worden. En voor een aantal grote controversiële onderwerpen (klimaat, migratie, landelijk gebied, Groeifonds) is er snel duidelijkheid gewenst over de koers.

Maar ook onze eigen provinciale rolopvatting is daarbij van belang. Het maakt nogal wat uit als je als provincie de regie naar je toetrekt, of juist de ruimte geeft aan de regio of partners. Een steuntje in de rug, of zelf voorop de bok. Beiden kan, maar wel weloverwogen en vervolgens ook met voldoende menskracht en de juiste rolopvatting deze keuzes implementeren. Regels kunnen knellend werken en staan maatschappelijk initiatief soms in de weg, maar regels kunnen ook duidelijkheid en rechtszekerheid bieden voor burgers als het gaat om gelijk speelveld of handhaving. Er is in de voorliggende kaders uitgebreid ingegaan op de inhoudelijke rollen, taken en bevoegdheden die de provincie ook zelf heeft c.q. ambieert.

6. Toelichting / kernargumenten/onderbouwing

Het beleidskader omvat een breed spectrum aan beleidsvelden, voor een deel met wettelijke taken en verantwoordlijkheden, lopende programma's en beleidsintensiveringen. Aangegeven is hoe deze onderdelen in onderlinge samenhang bijdragen aan het realiseren van de in het coalitieakkoord gestelde doelen. Zo wordt duidelijk hoe in deze collegeperiode invulling wordt gegeven aan beleid en beleidsuitvoering. Centraal daarbij staan de uitgangspunten dat:
- we samen met de samenleving 'van onderop' werken aan perspectief voor het landelijk gebied,
- we in het proces niet alleen de rol van 'neutrale' gebiedsregisseur opnemen, maar dat we ook vanuit onze wettelijke taken en bevoegdheden alsmede vanuit ons ruimtelijk beleid inhoudelijk sturing geven om tot doelbereik te komen,
- we vol voor de uitvoering gaan. Hetgeen betekent dat we instrumenten (met uitzondering van onteigening) en budgetten die ons wel ter beschikking staan, zo goed mogelijk willen benutten om daarmee de beoogde en realistische (haalbare en betaalbare) doelen daadwerkelijk te realiseren.

7. Afweging van alternatieven en motivering gemaakte keuze / toets duurzaamheidparagraaf

<u>Totstandkoming van de acht beleidskaders</u>

In de aanloop naar deze provinciale beleidskaders heeft u voor diverse deelonderwerpen uit deze kaders reeds werkbezoeken afgelegd o.a. via PS-on-tour, zijn er technische briefing of infosessies georganiseerd of zijn er gesprekken met woordvoerders van uw fracties gevoerd. Vanuit de aanbevelingen van de eerdere werkgroep Verbetering Positie Provinciale Staten (VPPS) – inmiddels Commissie VPPS – is zo invulling gegeven aan het actief betrekken van de Staten in een vroegtijdig stadium bij onderdelen van de 8 beleidskaders.
Tegelijkertijd hebben wij ook geleerd van de vorige periode in de wijze waarop de provinciale beleidskaders toen zijn vastgesteld. We zetten daarbij de volgende stappen in deze periode:

- Van 39 kaders en uitvoeringsprogramma's (2019-2023) naar 8 beleidskaders (2023-2027);
- Van vrije structuur en verschillende abstractieniveaus naar uniforme structuur en uitvoeringsgericht;
- Van kaders zonder KPI's of met 22 KPI's naar uniforme beschrijving van impact-outcome-output aan de hand 8 'doelenbomen' vanuit een meer kennis- en databedreven werkwijze;
- Van financieel 'planningsoptimisme' en voor 4 jaar 'afscheuren' naar werken met programmareserves en jaarlijkse realistische planning;
- Van kaders die niet te relateren zijn aan de begroting naar een 1 op 1 aansluiting kaders en P&C-cyclus;
- Van kader-afhankelijke invulling lobby en fundraising naar een structurele inbedding in elk beleidskader;

- Van enkel oordeelsvormende betrokkenheid PS naar een brede vroege betrokkenheid van Provinciale Staten (VPPS);
- Van ad hoc planning PS-stukken naar een Strategische Voorraadagenda 2024 (jaarplanning) voor Statencommissies en PS.

Voor de kaders zijn er ook werksessies en diverse gesprekken met partners uit de Limburgse samenleving gevoerd ter voorbereiding. Daarnaast zijn er ook op 10 november 2023 tijdens de behandeling van de Begroting 2024 en Najaarsnota 2023 een aantal moties ingediend die daar waar mogelijk reeds een plek hebben gekregen in de voorliggende beleidskaders.

In de provinciale beleidskaders zijn daarnaast ook de inhoudelijke dwarsverbanden *tussen* de beleidskaders benoemd. Daarnaast is er een aantal *generieke* thema's die als rode draden door alle kaders heen spelen: het verminderen van regeldruk in provinciaal beleid, het vanuit verschillende invalshoeken werken aan de leefbaarheid, het belang van onderwijs en arbeidsmarkt en het werken met kennis en data.

<u>Werken aan maatschappelijke impact (doelenboom)</u>
De Doelenboom
Gedurende deze collegeperiode is het onze inzet om als provincie concrete toegevoegde waarde te bieden en (meetbare) maatschappelijke impact te realiseren. In alle acht de beleidskaders is gekozen om door middel van een doelenboom de essentie van de provinciale inspanningen hiertoe in beeld te brengen. Mede naar aanleiding van de sonderende bespreking hebben we de benamingen van de verschillende niveaus aangepast naar beter Nederlands taalgebruik. We hebben gekozen om de gestelde maatschappelijke opgave (was eerder 'impact'), doelstellingen (was eerder 'outcome'), beoogde resultaten (was eerder 'output') en activiteiten langs vier niveaus in kaart te brengen via een uniforme opzet:

- Maatschappelijke opgave: Het lange-termijn vraagstuk. Een trendmatige ontwikkeling die niet direct beïnvloedbaar is door provinciaal beleid;
- Doelstelling: De doelstellingen waar we ons de komende periode op richten. Dit zijn doelen waar meerdere partners aan bijdragen;
- Resultaat: Resultaten die de Provincie (zelf of samen met anderen) de komende periode oplevert;
- Activiteiten: Provinciale acties en interventies die verricht zijn om bij te dragen aan de gestelde resultaten.

Door in de doelenboom de gewenste 'maatschappelijke opgave' als vertrekpunt te nemen, is hij richtinggevend voor onze provinciale bijdrage. De doelenbomen geven dus een antwoord op de vragen "wat willen we bereiken?" en "wat gaan we hiervoor doen?". Hierbij zijn we ons ervan bewust dat niet alles binnen de directe of indirecte provinciale invloedssfeer ligt en we vaak samen met andere partners een bijdrage kunnen leveren aan het hoogst gestelde doel. Vandaar ook dat er in een aantal gevallen voor gekozen is om met woorden als 'meer', 'behoud van', 'verbetering', 'toegankelijk' of 'terugdringen' te werken.

Monitoring
Tevens biedt de doelenboom de basis voor het volgen van de voortgang door Provinciale Staten. Dit wordt pas mogelijk wanneer er ook gemonitord en gerapporteerd wordt over de in de doelenbomen opgenomen maatschappelijke opgaven, doelstellingen, beoogde resultaten en activiteiten. We zullen dan ook indicatoren opstellen bij de doelenbomen en deze met zorgvuldigheid verwerken in de P&C-cyclus. Aan de hand van deze indicatoren kunnen we de vragen “hoe staat het met de maatschappelijke opgaven in Limburg” en “heeft de provincie haar beoogde resultaten behaald om hier positief aan bij te dragen?” (ten delen) beantwoorden. Voor een aantal kaders zal er de komende collegeperiode ook gewerkt worden aan het ontwikkelen van nieuwe indicatoren omdat de huidige beschikbare indicatoren ontoereikend zijn.
In de Voorjaarsnota 2024 komen we met een concreet voorstel voor de bij de doelen horende *indicatoren* en de verwerking hiervan in de P&C-cyclus. Door de koppeling tussen (i) de doelenbomen, (ii) indicatoren en (iii) de P&C Cyclus zorgen we voor meer samenhang tussen (i) beleid, (ii) data & informatie en (iii) financiën. Hiermee beogen we de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten optimaal te ondersteunen.

8. Relatie met Programmabegroting – financiële aspecten

De verschillende onderdelen van dit beleidskader kennen hun financiële verankering in hoofdstuk 1 van de programmabegroting (1.1.1. Natuur, biodiversiteit en landschap, 1.1.2. Limburgs Programma Landelijk gebied, 1.1.3. landschap, 1.2.1 Land- en Tuinbouw, 1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem en 1.3.2. Waterveiligheid Maas).

Het voorliggende kader beschrijft hoe de middelen in de reguliere begroting en de beschikbare programma reserves worden ingezet. In de sonderende behandeling is gevraagd naar de samenhang met de inzet van verschillende soorten instrumenten te duiden (toezegging 9361). Ten aanzien van de reguliere begrotingsmiddelen wordt in de verplichte BBV-paragrafen[1] grondbeleid, financieringen en verbonden partijen en onderhoud kapitaalgoederen inzicht gegeven in de bestaande inzet van instrumenten. Inzet van de programma reserves ten behoeve van nieuwe instrumenten wordt langs drie lijnen beheerst:

- Budgetrecht algemeen: de inzet van programma reserves kan alleen na instemming van PS via de reguliere P&C documenten of een separaat voorstel;
- Wensen en bedenkingen: indien het instrument financiering (inclusief borgstellingen) of deelnemingen wordt ingezet en de inzet meer dan € 1 mln. bedraagt worden PS in gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen te uiten;
- Uitvoeringskaders: Bij de inzet van instrumenten wordt het uitvoeringskader SIS 3.0 gehanteerd om een weloverwogen keuze te maken. Specifiek voor grond- en vastgoed is er tevens het uitvoeringskader ‘Zo werken wij - grond en vastgoed’.

Overige stromen betreffen het reguliere subsidie proces of het inkoopproces voor opdrachten. Langs deze lijnen wordt u betrokken in de besluitvorming en geïnformeerd over het ingezet instrumentarium.

[1] BBV staat voor Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Er zijn regels voor het opstellen van financiële rapporten van gemeenten en provincies waaronder regels voor de begroting, meerjarenraming, het jaarverslag en de jaarrekening. Deze moeten correct, begrijpelijk en volledig zijn. Daarom laten gemeenten en provincies de jaarrekening controleren door een accountant. Dit staat in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

In tegenstelling tot de voorgaande periode is bewust ervoor gekozen om ook de bestaande middelen mee te nemen in het beleidskader. Er zit de komende 4 jaar immers nog bijna € 1 mld. aan structurele middelen in de begroting en er loopt voor € 200 mln. aan beleid uit de vorige coalitieperiode door in deze coalitie. Daarmee zijn de totaal € 207 mln. intensiveringen slechts een klein deel van hoe wij de komende periode uitvoering geven aan de ambities van dit college. Daarom is het zeer wezenlijk om ook deze structurele en doorlopende middelen mee te nemen en te beschrijven in de voorliggende kaders. Zo houdt u aansluiting met de begroting en de daaropvolgende verantwoording in de voorjaarsnota, najaarsnota en jaarstukken.

Er is een behoefte aan aanvullende intensiveringsmiddelen voor het kader ‘Perspectief voor het landelijk gebied’ ter hoogte van € 2 mln. ontstaan. Beoogd voor de uitvoering van het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied, voor initiatieven op het gebied van natuur en landschap die het bereiken van de in het beleidskader gestelde doelen passend ondersteunen. En daarmee ook een bijdrage leveren aan de doelen die zijn gesteld in het LPLG, met name in de ondersteuning van initiatieven die niet op een andere wijze worden gefinancierd. GS zien de noodzaak hiertoe. Wij voelen ons tegelijkertijd verantwoordelijk voor de financiële kaderstelling uit het coalitie akkoord zoals overgenomen in de begroting. Voor de dekking van de 2,0 mln zullen wij een aanvullend voorstel aan Provinciale Staten doen bij de Voorjaarsnota 2024.

De intensiveringsmiddelen zijn in de begroting omgezet naar programma reserves. In onderstaand overzicht ziet u welke middelen aan de hand van deze beleidskaders worden ingezet.

Programma		Ingezet programma reserve	Restant programma reserves	Totaal
1	Perspectief voor het landelijk gebied	€ -	€ 4.000	€ 4.000
2	Samen leven en bestaanszekerheid	€ 350	€ 26.650	€ 27.000
3	Werken aan een toekomstbestendige econom	€ -	€ 55.000	€ 55.000
4	Nieuwe energie en een schoon leefmilieu	€ -	€ 10.000	€ 10.000
5	Leefbare steden en dorpen	€ -	€ 35.000	€ 35.000
6	Cultuur en erfgoed voor iedereen	€ 5.260	€ 24.740	€ 30.000
7	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	€ 1.000	€ 9.000	€ 10.000
8	Provincie midden in de samenleving	€ 900	€ 16.000	€ 16.900
9	Onvoorzien	€ -	€ 19.000	€ 19.000
	Totaal	**€ 7.510**	**€ 199.390**	**€ 206.900**

Programma		2024	2025	2026	2027	
2	Subsidieregelingen boven lokaal + topsport	€ -350	€ -	€ -	€ -	
6	Voordekunst	€ -1.000	€ -	€ -	€ -	
6	Matching Basis Infrastructuur (BIS)	€ -250	€ -250	€ -250	€ -250	
6	Limburgs Museum	€ -300	€ -300	€ -300	€ -300	
6	Popmuziek	€ -400	€ -	€ -	€ -	
6	Restauratie monumenten	€ -400	€ -400	€ -400	€ -400	
6	Stichting Liberation Route Limburg	€ -15	€ -15	€ -15	€ -15	
7	711 Verkeersactieve school	€	€ -250	€ -250	€ -500	
8	824 Bevrijdingsdag 2024 en 80 jaar bevrijding	€ -900	€ -	€ -	€ -	
	Totaal	**€ -3.615**	**€ -1.215**	**€ -1.215**	**€ -1.465**	**€ -7.510**

Daar waar reeds de programmareserve wordt ingezet, zal bij de besluitvormende behandeling tevens de bijbehorende begrotingswijziging voorgelegd worden. U zult ook zien dat een deel van het beleid nog in ontwikkeling is en dat in veel gevallen de programma reserves nog niet (geheel) worden aangesproken. Dat is een positieve ontwikkeling voor het budgetrecht van PS en de beoogde transparantie. Inzet van middelen wordt pas voorgelegd op het moment dat het college én PS kunnen doorgronden waar ze “ja” tegen zeggen.

Het eerstvolgende moment om middelen uit de programmareserve volgt snel, namelijk op 28 juni bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2024. Ondertussen gaat uitvoering gewoon volledig door uit de bestaande middelen, inclusief van overgeboekte middelen uit voorgaande jaar. Zo is de doorontwikkeling gemaakt naar:

1. Minder kaders en meer integraliteit
2. Kaders die gaan over álle middelen
3. Zorgvuldige omgang met het budgetrecht waar beleidsvorming en vrijgeven van middelen hand in hand gaan.

Wij zien dat de uitvoeringskracht onder druk staat. Dat maakt het noodzakelijk om parallel aan het formuleren van nieuw beleid ook keuzes te maken in het staande beleid. Want alleen met focus kunnen de ambities gerealiseerd worden. Het proces rondom de taakstelling van € 50 mln. vormt hier een goed instrument voor. De uitkomsten hiervan leggen wij voor bij de Voorjaarsnota 2024.

Conditioneel voor geslaagde uitvoering is:

1. Dat het rijk en andere partners hun rol pakken (in financiële, wettelijk of uitvoerende zin).
2. Dat GS en PS heldere prioriteiten stellen, en daarmee samenhangend ook besluit wat wij niet, minder of anders gaan doen.
3. Dat rijksmiddelen (en eigen middelen) ook voor uitvoeringskosten aangewend gaan worden.

De provincie wil voor het behalen van de doelen van het coalitieakkoord optimaal gebruik maken van de fondsen en middelen die beschikbaar zijn bij het Rijk en de EU. We hebben een eerste inventarisatie gemaakt van welke fondsen, regelingen en programma's kansrijk zijn bij de beleidsprioriteiten van de verschillende kaders. Op basis van deze inventarisatie gaan wij prioritaire dossiers vaststellen. In de Voorjaarsnota 2024 wordt het overzicht van de prioritaire dossiers ter kennis gebracht van Provinciale Staten. Onze aanpak voor fondsenwerving ('fundraising') is opgenomen in het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving".

9. Juridische aspecten – deregulering

In het coalitieakkoord is het terugdringen van regeldruk een rode draad: "Wij zullen waar mogelijk regels schrappen en beleid herzien, ook zullen we ons inzetten om onze eigen procedures te vereenvoudigen of doorlooptijden te verkorten, altijd helder te communiceren en een luisterend oor te hebben voor suggesties vanuit de praktijk" (p.12). Vanuit deze opdracht staan wij een gecoördineerde aanpak voor het gehele college en alle beleidskaders betreft. Tegelijkertijd gaan we ook het gesprek aan met onze Limburgse gemeenten om te bezien op welke wijze we ook door bijvoorbeeld goede voorbeelden te delen of door te experimenteren tussen gemeenten onderling. Vanuit het beleidskader Provincie Midden in de Samenleving wordt hier een gecoördineerde aanpak voor ontwikkeld.

10. Verbindingslijnen en andere visies

In alle beleidskaders is er een aparte paragraaf opgenomen "Dwarsverbanden met andere kaders". Daarin wordt de inhoudelijke samenhang van het provinciale beleid geschetst.

11. Relatie met aanpak coronacrisis

Niet van toepassing.

12. Toets Referendumverordening

Provinciale beleidskaders zijn referendabel conform de Referendumverordening 2022.

13. Effecten op CO_2 en stikstof emissies

Het realiseren van beleidsdoelen voor landschap en leefbaarheid, landbouw, water, bodem, natuur en stikstof en broekgassen is een centraal onderdeel van dit beleidskader.

14. Verdere planning, procedure en uitvoering

Het voorliggende statenvoorstel betreft een uitwerking van het coalitieakkoord *Elke Limburger telt!* Zoals besproken in uw Agendacommissie en Presidium zullen de beleidskaders na de eerdere sonderende bespreking nu worden aangeboden voor een *oordeelsvormende* bespreking in de Statencommissies in maart 2024. Indien uw Staten de voorstellen besluitrijp achten zullen deze besluitvormend in de Provinciale Statenvergaderingen van april en mei 2024 aan u voorgelegd worden.

15. Periodieke informatie/sturingsinformatie

X Via Jaarstukken en Begroting

- ☐ Paragraaf Projecten
- ☐ Paragraaf Financieringen
- ☐ Paragraaf Verbonden Partijen
- ☐ Paragraaf Bedrijfsvoering
- ☐ Programmaverantwoording

X Voortgangsrapportages Regeling grote Projecten (geldt specifiek voor programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg)

16. Evaluatie

In het coalitieakkoord *Elke Limburg telt!* is afgesproken dat bezien wordt of het college met de gekozen richting en tussentijdse resultaten van het coalitieakkoord in het voorjaar van 2025 op koers ligt.

17. Communicatie

Het door Provinciale Staten vastgestelde beleidskader wordt gepubliceerd op www.limburg.nl.
Bij de totstandkoming van het beleidskader zijn daarnaast belangrijke communicatieaspecten meegenomen, denk aan de opbouw van het kader en de leesbaarheid ervan. Tot slot wordt er gedurende de uitvoering van het beleidskader met communicatieaspecten rekening gehouden en wordt op zo veel mogelijk momenten gebruik gemaakt van de provinciale communicatiekanalen.

18. Meegezonden bijlagen

Bijlage 1: Nota van wijzigingen t.o.v. sonderend concept-beleidskader
Bijlage 2: Beleidskader Perspectief voor het Landelijk gebied
Bijlage 3: Doelenboom Perspectief voor het Landelijk gebied

provincie limburg

ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G-24-014

Onderwerp: Statenvoorstel Beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied

Provinciale Staten van Limburg;

gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van

besluiten:

In te stemmen met de vaststelling van het voorliggend beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

provincie limburg

Bijlage 1 bij Statenvoorstel Beleidskader Perspectief landelijk gebied

Nota van Wijzigingen t.o.v. sonderend concept-beleidskader

1. **Tabel met overzicht van doorgevoerde aanpassingen in het beleidskader naar aanleiding van de sonderende bespreking op 26 januari 2024,**

Achtergrond	Wijziging	Plek in document
De gedeputeerde zegt toe de positie van de landbouw in de transitie van het landelijk gebied steviger neer te zetten.	De positie van de landbouw in de transitie van het landelijk gebied en van de agrarisch ondernemer in relatie tot de opgaven is verduidelijkt, evenals de wijze waarop andere kaders en met name het economisch kader (incl. het Blijversbudget) bijdraagt aan de transitie. .	Inleiding, 3.2, 3.3, 4.2
	Het belang van de agrarisch ondernemer wordt bij een aantal situaties duidelijker meegewogen: bij de bescherming van landschapselementen (4.1.1), bij faunaschade als bedrijfsrisico (4.5.7) en bij inzet van het instrument onteigening (1.3, 4.5.2). We gaan in op de definitie van landschapselementen en groenblauwe dooradering (4.1.1).	1.3, 4.1.1, 4.5.2, 4.5.7
	In het beleidskader is opgenomen dat de toekomst van de Limburgse landbouw en het belang van voedsel(zekerheid) in relatie tot de integrale ontwikkeling van het landelijk gebied een plek zullen krijgen bij de scenario-analyse en strategische visieontwikkeling, die in het kader van de actualisatie van de POVI zijn voorzien. We benadrukken hierbij dat het bieden van toekomstperspectief aan de agrarische sector op de eerste plaats een opgave is voor het rijk.	3.3
De portefeuillehouder zegt toe om nader in te gaan op de	De richting die in dit beleidskader wordt gegeven aan structurerende keuzes via	3.3

structurerende keuzes die in dit beleidskader wel of niet gemaakt worden.	het ruimtelijk beleid is verduidelijkt. De freatische grondwaterbeschermings-gebieden zijn mede aangeduid als gebied om meerdere LPLG-doelen in te concentreren (doelstapeling).	
Een aantal passages riepen vragen op; de portefeuillehouder zegt toe hier nog eens goed naar te kijken.	Betreffende passages voegden weinig toe. De zin over het Vlaamse stikstofdecreet is achterwege gelaten (1.1), evenals de zin over de Wet Ammoniak en veehouderij (4.6.2), en de zin over boscompensatie in relatie tot de opgave bosuitbreiding (4.9).	1.1, 4.6.2, 4.9
De portefeuillehouder zegt toe uw Staten te informeren over de inzet van financiële instrumenten die ter beschikking staan om de transitie in het landelijk gebied te ondersteunen, alsmede over uw betrokkenheid bij de aanpak van de transitie.	De procedure van de koploperprojecten is verduidelijkt. Zie ook de toezeggingen buiten de tekst van het beleidskader onder 3.	4.9
De portefeuillehouder zegt toe meer inzicht te geven in de financiële middelen die benut kunnen worden voor de uitvoering van het LPLG (incl. de natuuropgave). Het Blijversbudget is gepositioneerd onder het economisch beleidskader.	Het hoofdstuk Financiën is op meerdere onderdelen aangepast. Landbouw en de hiermee samenhangende programmareserve van 10 mln euro is verplaatst naar het economisch beleidskader. Bij tabel 7.4 zijn ook de middelen weergegeven die op grond van de Natuurpact afspraken jaarlijks beschikbaar zijn voor de fysieke natuuropgave (ontwikkelopgave en N2000/PAS maatregelen). Als extra bijlage bij het beleidskader is een uitgebreide financiële tabel toegevoegd. Door deze aanpassingen krijgt uw Staten een beter inzicht in bestaande budgetten en mogelijke toekomstige budgetten waarmee met name de LPLG- opgaven worden gefinancierd. Daarnaast zijn de tabellen onder 7.1 en	7

	7.4 (SPUK's) aangepast vanwege enkele onvolkomenheden; onder 7.1 is een toelichting toegevoegd. De tekst onder 7.2 is op een aantal plaatsen redactioneel verduidelijkt.	
De portefeuillehouder zegt toe het aspect veiligheid (als onderdeel van leefbaarheid) meer aandacht te geven in dit beleidskader. Hierbij zal met name worde ingegaan op de Groene Brigade.	In het beleidskader is opgenomen dat via het ruimtelijk spoor ongewenste ontwikkelingen op vrijkomende agrarische bouwkavels en gronden zal worden tegengegaan (3.3). Aangegeven wordt dat vergroting van de veiligheid in het landelijk gebied om een samenhangende aanpak vanuit meerdere beleidskaders vraagt (3.3, 5).	3.3, 5
De portefeuillehouder zegt toe de doelenboom waar mogelijk nader te concretiseren.	De doelenboom is op een aantal plaatsen geconcretiseerd, te weten bij Resultaten – Water (beekherstel, RWZI's, vismigratie) en bij Resultaten – Landbouw (percentage natuurinclusieve landbouw). Onder Activiteiten – Natuur is een activiteit die abusievelijk nog ontbrak toegevoegd.	Doelenboom

2. Nadere toelichting op een aantal besproken onderwerpen.

- Verzocht is de Doelenboom (bijlage 2) concreter (smarter) te formuleren, met name waar het gaat om de output. Op een aantal onderdelen (zie tabel hierboven) is daaraan gehoor gegeven. Maar over het algemeen is terughoudendheid betracht. Kwantificering is soms ongewenst omdat doelen niet als harde opgaven worden gezien en realisatie sterk afhankelijk is van het (onzekere) verkrijgen van rijksmiddelen en medewerking van externe partners. Daarnaast omvat dit beleidskader een groot aantal wettelijke taken, die zich niet goed lenen voor smart doelen. In de Voorjaarsnota 2024 zal een concreet voorstel aan Provinciale Staten worden voorgelegd hoe de voortgang in de beleidskaders zal worden gemonitord, gebruik makend van passende indicatoren en hoe dit een plek krijgt in de P&C cyclus.
- Verzocht is prioriteiten in de doelenboom aan te geven. De centrale doelen in dit beleidskader, zoals in de doelenboom weergegeven onder Outcome, zijn rechtstreeks overgenomen uit het coalitieakkoord, daarin is geen prioritering aan te geven. Ook op het niveau van Output is het bijzonder moeilijk om een prioriteitsvolgorde aan te brengen tussen bijvoorbeeld het tegengaan van wateroverlast, het bestrijden van verdroging, het terugdringen van stikstofemissies, het realiseren van de natuuropgave en het perspectief bieden aan de landbouw. Het gaat immers voortdurend om de

samenhang tussen de verschillende doelen, zoals uiteengezet onder 3.3. Daarnaast maakt het wettelijk karakter van de natuur- en waterdoelen en activiteiten eigen prioritering nagenoeg onmogelijk. Via het LPLG en WRL zullen tijdens de uitvoering binnen de wettelijke mogelijkheden keuzes (prioriteiten) gesteld worden in aansluiting op urgenties en kansen die zich lokaal voordoen. Wel hebben wij in het beleidskader expliciet benoemd dat de Ontwikkelopgave Natuur voor ons een harde opgave is, terwijl de overige groene opgaven (bossen, groenblauwe dooradering en 30%-VHR) ambities zijn (laatstgenoemde voor zover onze wettelijke taak dit toelaat). Daarnaast hebben wij aangegeven dat wij alles op alles zullen zetten om de maatregelen voor doelbereik KRW – voor zover die door ons genomen dienen te worden – tijdig (2027) gerealiseerd te hebben.

- Verzocht is het onderscheid aan te geven tussen rijksbeleid en provinciaal beleid. Wij voeren een groot aantal wettelijke (medebewinds)taken uit op gebied van natuur en water, deze zijn in het beleidskader compact verwoord in aparte tekstkaders (3.2). Onderwerpen als landschap, leefbaarheid en landbouw zijn geen wettelijke taken, maar voeren wij autonoom beleid op omdat wij dit belangrijke thema's vinden. Daarnaast hebben wij in het beleidskader (3.2, 4.3, 4.5, 4.6) verwoord welke van de NPLG-opgaven o.i. door het rijk dienen te worden opgepakt – met name generieke emissiereducties van ammoniak, methaan, nitraat/fosfaat - , en waar wij voor onszelf een taak in het LPLG zien.
- Het onderwerp veiligheid (en met name de rol van de Groene Brigade daarbij) is bij de sonderende behandeling van meerdere beleidskaders aan de orde gesteld. Dit onderwerpt vraagt om een integrale aanpak vanuit met name Limburg midden in de samenleving, Nieuwe energie en schoon leefmilieu en Perspectief landelijk gebied. De inzet van de boa's (de Groene Brigade) maakt als VTH-taak onderdeel uit van Nieuwe energie en schoon leefmilieu.

3. Toezeggingen die geen betrekking hebben op de tekst van het beleidskader zelf.

- Provinciale Staten zullen via een mededeling portefeuillehouder worden geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de koplopersprojecten LPLG; aanvullend zal op 22 maart een informerende sessie worden georganiseerd over de financiering en uitvoering van het LPLG en de beleidsruimte van de Provincie bij de benutting van deze middelen.
- Provinciale Staten zal in Q1 2024 worden geïnformeerd over de aanpak en planning van de actualisatie van de POVI en de omgevingsverordening. Daarnaast zal uw Staten geïnformeerd worden over een in de eerste helft van 2024 op te stellen beleidsbrief aan Limburgse gemeentebesturen over het perspectief voor stoppende agrariërs op basis van het huidige beleid en of/welke eventuele aanvullende richtinggevende keuzes mogelijk zijn.
- Provinciale Staten zal door GS geïnformeerd worden over het Aanvalsplan Waterkwaliteit en over de Europese natuurherstelwet.